

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: Fuchs Albert
Cím: Reformok Budapest gazdálkodásában.

Forrás: Magyar Lloyd

Bh

(Hely)

1922. 10. 28.

(Idő)

(Köt. v. füz.) (Ol)

Osztályozás

Tárgy

389.6

Hely

Idő

"1922"

Személy

Reformok Budapest gazdálkodásában

A Magyar Lloyd számára írta: FUCHS ALBERT, a budapesti kereskedelmi és iparkamara s.-főkára

Minden állam pénzügyi egyensúlya a háboru alatt és után — részben a háboru közvetlen, részben közvetett hatásai miatt megingott és azt vagy a bevételek normális eszközeinek rendkívüli mértékben való fokozásával, vagy rendkívüli bevételek szerzésével kell megint helyreállítani.

A nagy városoknál ugyanaz a helyzet, mint az államoknál: a kiadások szinte határtalanul emelkedtek, míg a bevételek növelése a legnagyobb nehézségekbe ütközött, nem utolsósorban azért, mert ezen a téren az államkormány konkurrenciájával kellett megküzdeniük. Tényleg nincs egyetlen nagyváros sem, amelynek a háztartása annyira rendezett volna, hogy a legmerészebb bevételi produkciók dacára sem szorult volna folyó kiadásainak fedeztetése céljából kölcsönre, vagy az állam támogatására. Az állam ugyanazt jelenti ebben az esetben a városoknak, amit a jegybank az államnak. Miután pedig ez jövedelmeit a banknál egészíti ki, végső sorban tehát a nagyvárosok bevételi hiányait a — jegybank fedezi.

Nyilvánvaló, hogy a közjogi, kamerális vagy fiskális természetű bevételek elégtelensége miatt a nagyvárosok igyekeztek közvetlen bevételekhez is jutni és mint vállalkozók nagyobb arányokban szerettek volna fellépni, mint ahogy azt már a háboru előtt tették. Ezek a kísérletek azonban az esetek túlnyomó többségében hajótörést szenvedtek és számos város megint kénytelen volt a saját kezelésébe vett vállalatokat és üzemeket visszaadni a magán-tervékenységnek — és új bevételi források után nézni.

Budapest helyzetét kiváltképp a külföldön felvett kölcsönök nehezítették meg, amelyeket külföldi valutában kell törleszteni, továbbá az a körülmény, hogy a háboru alatt és még jó ideig utána azok az állami adók, amelyek után pótdátot vehet ki, nem emeltettek. Nagyban hozzájárult a helyzet súlyosításához a kórházak kérdése és az üzemek díjpolitikája. A közüzemek és a közúti közlekedési vállalatok hosszú ideig nem emelték díjszabásaikat a feltétlenül szükséges mérvben sem, úgy, hogy a normális idők bekövetkeztekor tekintélyes hátralékokkal és hiányokkal jelentkeztek

a tanácsnál. Kétségkívül szerepe volt ennek a helyzetnek a kialakulásában a Károlyi-éra és a bolsevizmus uralmán kívül a város igazgatásában beállott interregnumnak és az ez követő irányváltozásnak is. Azonban akármilyen okozta is tény az, hogy Budapest tisztviselőinek, tanítóinak javadalmazását közel kilenc-tizedrészeben az állam fedezi, hogy a külföldi kölcsönök nem törlesztetnek és az üzemek egész komplexumára gyökeres reformra szorul.

Ez a helyzet természetesen nem állandósulhat. Sajnos, helyzet olyan, hogy adóemelésekkel és új adóbevezetésekkel nem szánható. Nagy reformokra van szükség, és vagy az ehhez szükséges kezdeményezés hiányzik, vagy pedig a képviselőtestület természete nem engedi azt kiforrni.

Le kell szögezni, hogy a reformok alig halaszthatók tovább s hogy később még sokkal nagyobb áldozatokat fognak követelni. Egyébként is, a reformoknak egyik része semmiféle anyagi megterheléssel illetve befektetésekkel sem jár. Ide sorolom a közvetlen bevételek egész komplexumát, vagyis az adókat, vámokat, illetékeket és díjakat, amelyek modern szellemben (a szociális követelmények figyelembevételével) való átdolgozása és a többletgyerésnek az adózás körébe való vonása igen tetemes hasznot biztosít. A városnak végre egyszer szakítania kell azzal a politikával, hogy ugyanazokra az adóobjektumokra veti magát, amelyeket már az állam a maga pártfogásába vett. Ehelyett a tipikusan városi bevételi forrásokat kellene kultiválnia és például az ingatlanforgalmat, a telekérték növekedést s a különböző bérleteket kellene figyelembe vennie.

Nem olyan egyszerű a helyzet az üzemek tekintetében. Itt a jelenlegi helyzetet gyökeresen és célravezetően csak új beruházásokkal lehetne változtatni, viszont ezeknek az eszközöshöz a városnak nem áll a szükséges tőke rendelkezésére.

Az alapvető követelmény e tekintetben az, hogy az üzemek önállósíttassanak, hogy kivonassanak a fiskális szempontok szerint vezetendő községi adminisztráció, illetve

penzkezelés köréből és önálló pénzszerzési és felhasználási lehetőséghez jussanak. A második, legfontosabb követelmény pedig az, hogy az együvé tartozó vagy egymást kiegészítő üzemek összefogaltassanak és ne maradjon fenn továbbra is az, hogy egymás mellett vagy közel egymáshoz fekvő üzemek önálló erőközponttal, fűtési üzemmel, javító műhellyel, vagy mosodával stb. vannak felszerelve, holott a közös erő és hőellátás, javítás stb. az egyik üzemben a másik számára és sokszor jelentékeny beruházások nélkül volna eszközölhető.

Január elsején a főváros saját kezelésébe veszi át a közúti villamosközlekedést is, ezzel együtt a főváros tulajdonában és kezelésében a következő, önálló üzemek fognak állni:

Vízművek, gázgyár, 3 villámtelep (igazgatóság egyesített, az üzemek önállóak); 2 közúti villamosvasut; omnibusz és autobuszüzem; erdőgazdaság, több kertészet; 2 faiskola; konyhakert-gazdaság; Rudas-fürdő; Széchenyi-fürdő; Gellért-fürdő; Gellért-szálló, Népszálló; Házi nyomda; Hirdetővállalat; Ásványvíz-üzem; Kenyérgyár; Élelmiszerárúsító-

üzem; Szarvasmarha közbádoghid és vásár; Sertesvágóhid és vásár (az előbbivel közös központi igazgatás alatt); Vásárasarnokok; Községi temetkezési vállalat; Budai hegy-pálya; Szivattyutelepek a csatornázásnál; Fuvartelep és javítóműhelyek; Köztisztasággal kapcsolatos raktárak, szerelés és javító-üzem; Utak karbantartásával kapcsolatos javítóműhely; Szeméttérkező-telep; Állategészségügyi-telep; Kátrányozó és betoníró-telep; Közegészségügyi és bakteriológiai intézet; Fertőtlenítő intézet; Anyagvizsgáló intézet; Vegyszeti és élelmiszervizsgáló intézet; Gyógyszer-üzem; Műszerüzem; Tanszerkészítő-műhely; 2 gazdasági hivatal javító-üzeme; Városházi gondnoki hivatal javító-műhelyei; Községi épületek műszaki berendezéseinek javító-műhelyei; Ruha- és cipő-üzem; Anyagszertár; Tűzölőszer-raktár; Iskola- és növénykert; Állat- és növénykert; Városi nyilvános könyvtár; 3 Múzeum; 5 Színház (bérbeadva).

Technikai szempontból is indokolatlan például 5 elektromos központot működésben tartani, amikor a megterhelésük bizonyos mértékig kiegészíti egymást és úgy műszakilag, mint gazdaságilag is eltévesztett politika ennyi üzemet egymástól teljesen függetlenül vezetni és például decentralizált anyagbeszerzéssel és szétosztással dolgozni.

A mai rendszernek még az a nagy hátránya is van,

hogy az üzemek nem kommersziális szempontokból vezetett-
vén, nem használhatják úgy fel a technika és gazdasági or-
ganizáció fejlődését, mintha a község adminisztrációjától
függetlenül működnének. Így például a melléktermékek ér-
tékesítése, a rendelkezésre álló hőnek, gőznek, meleg-
viznek vagy energiának hasznosítása ma szinte leküzd-
hetetlen nehézségekbe ütközik. Ezeknek az értékesítése igen
nagy arányokban fokozhatná az üzemek rentabilitását,
vagy legalább is visszaszorítaná az áremelkedések mértékét.

Ennek az egész kérdéskomplexumnak a radikális meg-
oldása kétségekívül *a fővárosi törvény bizonyos irányu meg-
változtatását* és az adminisztráció átcsoportosítását is meg-
követeli, azonban ezekre amúgy is szükség van, tehát nem
követelünk ezzel többletmunkát. A mai helyzet azonban
semmiesetre sem maradhat fenn.

Elvileg a kereskedelem és az ipar a közüzemek, illetve
a községesített üzemek ellen foglal állást, azonban elismeri,
hogy *bizonyos* teljesítések túlnőnek az egyéni tevékenység
körén és a technika mai állása mellett központosítva elő-
nyösebbek a közre, mint a decentralizált egyéni tevékeny-
ség. Ebben az esetben azonban feltétlenül azt kell követelni,
hogy az ilyen üzem éppen olyan *takarékosan és körültekintően*
vezetessék, mint a magánüzem. Az elvi álláspont ellen-
kező volta pedig még azoknál az üzemeknél sem zárhatja
ki a kommersziális szellemű vezetést és a lehető (legtökélete-
sebb) organizációt, amelyek az érdekeltég álláspontja sze-
rint nem valók a községi kezelés vagy tulajdon körébe. Ha
ezt a reformot a vázolt módon nem lehet a községi kezelés
továbbfenntartása mellett keresztülvinni, *feltétlenül szakítani*
kell ezzel a rendszerrel és ugyanarra az útra kell lépni,
amelyen a külföld számos nagyvárosa halad akkor, amikor
üzemi társaságokra ruhazza a tulajdonképeni üzemvezetést
vagy pedig vegyes gazdálkodási rendszerre tér át a
merev községi kezelés helyett. A magam részéről feltétlenül
ebben az irányban látom csak biztosítva úgy az üzemek
korszerű továbbfejlesztését, mint pedig a polgárság jogos ér-
dekeinek abszolút megvédését.

*

Ugyanabban a gondolatmenetben, amelyet a fenti cikk
tartalmaz, figyelemreméltó akciók vannak kialakulóban.
Egyfelől mind erősebbé válik az a követelés, mely a főváros
üzemi politikájának gyökeres revíziójára irányul, másfelől
a város nehéz anyagi helyzete a főváros vezetőségét is arra
ösztönzi, hogy egyes üzemait *külföldi tőke bevonásával* ér-
tékesítse, illetve új alapokra fektesse. (A szerk.)